

Η... ζωή μέσα στο θάλαμο αερίων

Ο Σλόμο Βενέτσια περιγράφει τη δική του καθημερινότητα στο διαβόητο στρατόπεδο της Πολωνίας

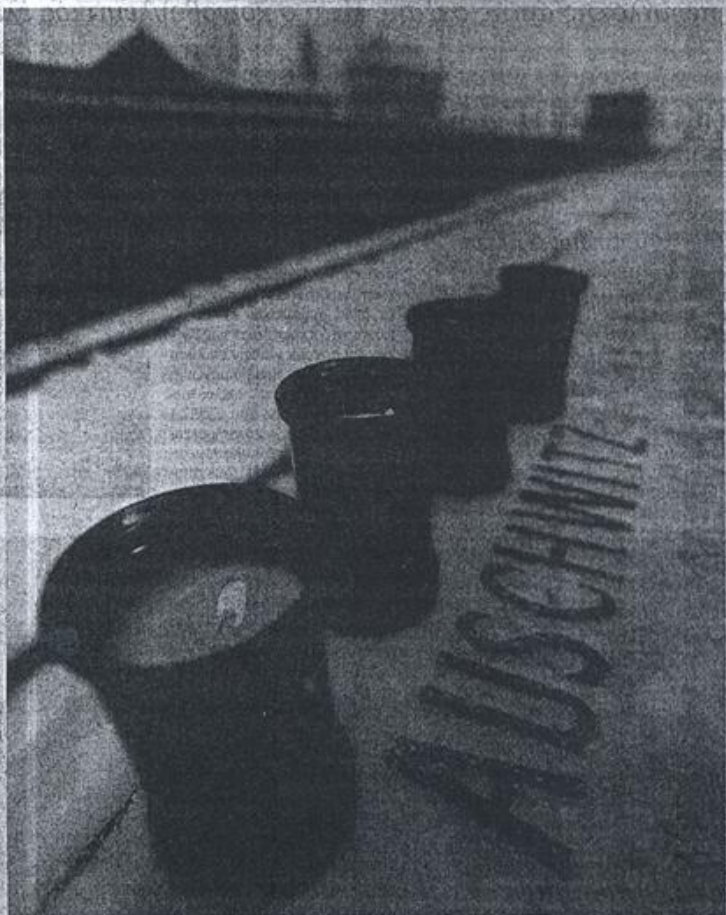
ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

του **ΝΑΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Η βιβλιογραφία του Ολοκαυτώματος δεν έχει τέλος. Κι όμως, εξήντα και πλέον χρόνια μετά τη Shoah, που είναι ο ορθός όρος για τη γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης, νέα ευρήματα, ανακαλύψεις, θεωρίες, ανάλυσεις και συμπεράσματα συνεχίζουν να προκύπτουν και να προκαλούν συζητήσεις. Σήμερα ζούμε μια φάση αναστοχασμού του Ολοκαυτώματος, παράλληλα όμως, είναι πολλά από τα βασικά στοιχεία που αγνοούμε και που ακόμα κατα-

κλωφορθεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Πατάκη και η «Κ» εξασφάλισε τα τελευταία τυπογραφικά δοκίμια πριν από την έκδοσή. Γιατί όμως μια ακόμα μαρτυρία για το Ολοκαύτωμα; Την απάντηση τη δίνει στον πρόλογο της η Σιμόν Βέτλ: «Έχω διαβάσει πάρα πολλές μαρτυρίες κρατουμένων, που κάθε φορά με γυρίζουν πίσω στη ζωή των στρατοπέδων. Του Σλόμο Βενέτσια όμως είναι ιδιαίτερα δυνατή, καθώς είναι η μοναδική ολοκληρωμένη μαρτυρία ενός επιζώντος μέλους των Sonderkommando. Είμαστε πλέον σε θέση να γνωρίζουμε επακριβώς πώς οι Sonderkommando βρέθηκαν καταδικασμένοι να εκτελούν τον βδελυρό τους καθήκον, το φρικτότερο όλων (...) Συνένοχοι των δολοφονιών παρά τη θέλησή τους, τα μέλη των Sonderkommando εκτελέστηκαν σχεδόν όλα, όπως ακριβώς και όσοι είχαν οδηγηθεί προηγουμένως από τους ίδιους στους θαλάμους αερίων». Σύμφωνα με την Βέτλ, η δύναμη αυτής της μαρτυρίας έγκειται στην «απόλυτη ειλικρίνεια του συγγραφέα της, που αφηγείται μόνον όσα είδε ο ίδιος, δίχως να παραλείπει τίποτα», ενώ, επιπροσθέτως, τολμά να «αναφέρει τις πλέον μακάβριες όψεις της "δουλειάς" του, ως Sonderkommando, παραθέτοντας διαβόητες λεπτομέρειες, που αποκαλύπτουν τη φρικαλεότητα του εγκλήματος σε όλη του την έκταση».

Η μαρτυρία του Σλόμο Βενέτσια προέκυψε από μια σειρά συνεντεύξεων με την Μπεατρίς Πρασκίε την άνοιξη του 2006. Οπως σημειώνει η Πρασκίε: «Καθώς ο Σλόμο Βενέτσια βρισκόταν στην καρδιά αυτής της μηχανής που συνέθλιβε ανθρώπινη ζωή, αντίθετα στους ελάττωτους επιζώντες που μπορούσαν να καταβούν τη μαρτυρία του "απόλυτου" θύματος, εκείνου δηλαδή που -όπως και πλήθος άλλων λησμονημένων προσώπων- ούτε η τύχη ούτε η εξαιρετική του θέση δεν κατάφεραν να το σώσουν». Η μαρτυρία του Βενέτσια ξεκινά από την οικογενειακή ζωή του στη Θεσσαλονίκη, από τον περιο-

Κεράκια τοποθετημένα στις ράγες του σταθμού του Βεράλου από Εβραίους της πόλης στο Λουβρίτς.

ρισμό στα γκέτο, την προσπάθειά του να διαφύγει και τον εγκλεισμό του στο Χαϊνάρ, για να φτάσει στη μεταφορά και όψιζή του στο Λουβρίτς, τον Απρίλιο του 1944. Από αυτό το σημείο και πέρα, και ειδικά μετά το 11ο κεφάλαιο, οπότε και ο Βενέτσια αναλαμβάνει καθήκοντα Sonderkommando, τα πάντα σκοτεινιάζουν. Πέρα όμως από τη φρίκη των θαλάμων αερίων και των κρεματορίων, ένα άλλο καθήκον των Sonder-

kommando ήταν και το να κρατούν από τα αυτιά το γοητισμένο κραυγαλέο που πέρριμεν να δεχθεί μια σφαίρα στον αυχένα από τον αξιωματικό των SS. Με το που ο τελευταίος πυροβόλούσε, ο Sonderkommando τραβούσε το κεφάλι μπροστά για να μην πικαιλιώσει με αίμα ο εκτελεστής. «Τα μέτρα το δυσκολότερο ήταν να αφήνω το νεκρό να πέσει, να γινόταν το βάρος του ανθρώπου σ' αυτή την πτώση, στην οποία

των συνοδών και όλη μαζί, λέει ο Βενέτσια, ο οποίος μιλάει με σπινθηρίσιμα μάτια για οτιδήποτε ο ίδιος και αυτό ενόχλησε την εγκληματική μαρτυρία του. Η ανάγνωση της κατάθεσης του Βενέτσια θέλει γέρα νευρά και σπινθήρι. Είναι όμως και ένα κείμενο συγκλονιστικό, που μπορεί να πάρει τη θέση του σε μερικά από τα σημαντικότερα κείμενα μαρτυρίας σχετικά με το Λουβρίτς και την καθημερινότητά του.

Η μοναδική ολοκληρωμένη μαρτυρία επιζώντος κρατουμένου από τον πάτο της κόλασης του Λουβρίτς.

γράφονται και ερευνώνται. Μέσα από αυτό το πρίσμα, η μαρτυρία του Σλόμο Βενέτσια «Sonderkommando. Μέσα από την κόλαση των θαλάμων αερίων», μας φέρνει στον πυρήνα της φρίκης, στον πάτο της κόλασης, στην καρδιά του απόλυτου εφιάλτη. Ας μας συγκωρεθεί αυτή η «πληροεπιτελική» φρασολογία, αλλά πρόκειται για αυτό ακριβώς: είναι η μαρτυρία ενός από εκείνους τους «τυχερούς άτυχους» του Λουβρίτς. Μπέργκεναου που είχαν τοποθετηθεί στους θαλάμους αερίων, προκειμένου να προετοιμάζουν τα θύματα για την εκτόξευση και μετά να περιούλλεγον τα πτώματα, να καθαρίζουν τους θαλάμους και να αποτεφρώνουν τους νεκρούς στα κρεματορία. Μιλάμε λοιπόν για μια θέση μέσα από την οποία, ο πρόφητος είχε άμεση πρόσβαση, «έθεα» στην κεντρικά σκηνή του γραφειοκρατικού, βιομηχανικού θανάτου που είχαν στήσει οι ναζί, ειδικά στο διαβόητο στρατόπεδο της Πολωνίας. Ήταν το θέαμα που αντίκριζε καθημερινά ο Θεσσαλονίκιος Εβραίος, ξανά και ξανά.

Το βιβλίο πρόκειται να κυ-

ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΕΣ

THE OLGAS ΣΕΛΛΑ

Στην «κουζίνα του Αμος Οζ»

Αμος Οζ, «Η νύχτα συγγραφέα», με Τζο Μιλάν, εκδ. Κριτική, 1983, 191 σελ.

Συνοδεύεται από την εικόνα του απρόσιτου ανθρώπου που χάνεται στον κόσμο της σκέψης του και προσπαθεί να αναστήσει έναν άλλο κόσμο - τον δικό του, της πλάσης του. Οι συγγραφείς συνήθως δε σταματούν να φροντίζουν μόνο τους ίδιους, αλλά από μια γραφομηχανή ή ένα κομπιούτερ να πλάθουν τις ιστορίες τους.

Ο Αμος Οζ, ο δημοφιλής Ισραηλινός συγγραφέας, αποφάσισε στο τελευταίο του βιβλίο να μιλήσει με τη μορφή ενός ιδιότυπου ηγέτη, για μας ξενάγησει στην κουζίνα του αποκαλύπτοντας με τρυφερότητα και κατανόηση τις ιδιορρυθμίες, τις υπερβολές, τις απορίες, κυρίως τα αδιέξοδά τους.

Στη «Νύχτα του συγγραφέα» παρακαλούμε το εικοστέτατο ενός συγγραφέα, που νάει από μια εκδήλωση στην οποία θα έπιανε μίση. Σκέφτεται με δέος (και βαρύνει τις ερωτήσεις που θα του υποβάλει το κείμενο) γιατί γράφει; Γιατί γράφεις ειδικά 'ι' αυτόν τρόπο; Ποιες θέσεις υποστηρίζεις με διηγήσεις σου; Γράφεις και ορθώνεις οδία μηλικών καταγραφών απευθείας την εμπειρία σου; Πώς είναι να είσαι διάσημος συγγραφέας; Τι επιπτώσεις έχει στην οικογενειακή ζωή; Γράφεις με στιλό ή με ηλεκτρογράφο; Πόσο περίπου κερδίζεις από κάθε βιβλίο που, ανάγνωση, ερωτήσεις σου έσω και ο ίδιος θέσει στους συγγραφείς που θαύμαζε, η κοροδοσία του δρόμου του, ερωτήσεις που έχουμε κάνει ή θα θέλαμε να κάνουμε ο συγγραφέας που θαυμάζουμε και γνωρίζουμε καλά.

Ο Αμος Οζ, με δεξιοτεχνία και αφοσίωση, απαντάει επινοώντας, φέρνει τους συγγραφείς σε μια νύχτα διαστολή. Μέσα από το πρόσωπο του συγγραφέα της νύχτας του, τον Άλμπερτ, σχεδόν τον φέρνει. Και την ίδια στιγμή, μας δίνει το πιο ιδιαίτερο και γοητευτικό πρόσωπο της καταθέσης του Βενέτσια θέλει γέρα νευρά και σπινθήρι. Είναι όμως και ένα κείμενο συγκλονιστικό, που μπορεί να πάρει τη θέση του σε μερικά από τα σημαντικότερα κείμενα μαρτυρίας σχετικά με το Λουβρίτς και την καθημερινότητά του.

Η συλλογή του Σαββάτου

1 Ανθρωποι που άλλαξαν τον κόσμο του S. Fischer-Fabian

Μετ. Μ. Αγγελοπούλου

Ανθρωποι που άλλαξαν τον κόσμο

S. Fischer-Fabian

2 Μυστήριο στην Κέρκυρα της Ρόνιτ Νόιμαν

Μετ. Σοφία Μορτζιού

Μυστήριο στην Κέρκυρα

3 Ο σοσιατός του Jean-Francois Bayenet

Μετ. Σπύρος Μουρατίδης

Ο σοσιατός

ΣΧΟΛΙΟ Σ' ΕΝΑ ΘΕΜΑ | THE ELIZABETH KOTZIA

Πολυκατοικία Κουρεμένη, ικανότητα και θάρρος για συνολικές διευθετίσεις

Ναι, αποτελεί εθνικό τραύμα η ομοιομορφία των απρόσωπων εμαζική μεταπολεμική κατα- η παναλαμινόμενων αθηναϊκών γε- Το Μουσείο της